

STUDENTS

IZNĀK 2 REIZES
MĒNESĪ

AKADEMISKĀS DZĪVES LAIKRAKSTS

NUMURS MAKSA
10 SANT.

K. Branta un K. Upeslejas nodibināts 1922. gadā.

Redakcija un kantoris
Rīgā, Valdemāra ielā Nr. 69, dzīv. 8. Tālr. 9-4-6-6-6. Runas stundas: svētdienās no 11—12, pirmdienās no 18—19.

Pasta adrese: Rīgā, Pasta kaste Nr. 70. Pasta tek. rēķ.: 424. Gada abonem.: Ls 2,—
Sludinājumu maksa: priekšpusē 90 sant., tekstā 60 sant., sludin. daļā 20 sant., par
petitvindrīgu + 5% sludinājumu nodoklis.

№ 208.

Otrdien, 1934. g. 6. martā.

XII. ak. g.

Vold. Reiznieks.

Mūsu tagadējā ideoloģija.

Līdz šim mēs savas ideoloģijas esam patapinājuši galvenokārt no Vācijas. Tad nu tagad der paraudzīties, vai mūsu un vācu nemiers ir viens un tas pats, un vai patiesi mums vēl vienmēr vajadzīgs iet pa vācu pēdām. Labākas pārlicības dēļ ņemsim vācu un mūsu ideoloģijas par ilgāku laiku, sākot apmēram no 19. gada simteņa sākuma, kad vācieši dzīvoja franču revolūcijas atmosfērā. Bet, kad Napoleons sāka diktatoriski rīkoties Vācijā, tad tur izcēlās nacionālisma ideoloģija, ko pirmais sāka sludināt un kultivēt Fichte. Ar Napoleona uzveikšanu šī ideoloģija pie vāciem aprima, un pie tiem atkal nāca franču politiskais un angļu saimnieciskais liberālisms. Šī paša gada simteņa otrā pusē saimniecības laukā parādījās sociālisms, kā reakcija pret strādnieku grūto stāvokli, un tālāk — saimnieciskais un politiskais imperiālisms. Sociālisms un imperiālisms Vācijā valdīja līdz pat lielajam pasaules karā, un pēdējā laikā, jo sevišķi uzplauka politiskais imperiālisms. Pēc kara virsroku ņēma marksistiskā ideoloģija, bet tā vācus neizveda no viņu grūtībām, un tāpēc ar Hitleri un citiem radās jauna ideoloģija — nacionālsociālisms. Tas pilnā mērā uztvēra vācu isto neapmierinājumu, proti, pazemināšanos, citu nāciju priekšā, un līdz ar to atrada, ka par šī pazemojuma iekšējiem aģentiem bija visādu nokrāsu marksisti un žīdi. No šēfenes nacionālsociālismā vesela rinda attiecīgu patstāvīgu ideoloģiju. Vispirms vietu tur iegem rases ideoloģija, kas sevišķi vērsta pret vācu tautas «sagānīšanu» ar žīdu asinīm, tad vesela rinda reliģisku ideoloģiju, kas vēršas pret «mīkstācānīgo» un pat «žīdisko» kristianismu un vispārīgi saimnieciskā un politiskā ideoloģija, vērsta pret marksismu un kapitālismu. Un te nu mūsu imitātoriem sevišķi būtu jāņem vērā, ka tagadējais kācu nacionālsociālisms ir pavisam citāda rakstura nekā tas savā laikā bija pie mums un kāds tas ir pie dažādām Eiropas, Āzijas un Āfrikas mazām un apspiestām tautām. Vāci neprasa vācu nacionālo brīvību, jo tā viņiem ir jau no seniem laikiem, bet viņi prasa hegemoniju pār citām nācijām, paužot vācu tautas misiju. Tāpat politikā viņi nebūt neprasa brīvību, jo arī tā nav apdraudēta, bet gan prasa sev jaunu telpu, tā tad svešu nebrīvību. Vāci ar savām ideoloģijām prasa zin. restaurāciju un kultūru un politisku hegemoniju. Šīs vācu iekārēs vajaga tuvāk orientēties, pirms aklī imitēt viņu ideoloģijas.

Mēs savas ideoloģijas esam lielā mērā aizņēmušies no vāciem. Mūsu izejas ideoloģija saskatāma mūsu tautas dziesmās. Tā ir pielāgojusies tautas stāvoklim un neapmierinājumu remdina ar mākslu («dziesmām»), darbu, ģimenes dzīvi un ļoti šauru ģimenes reliģijas dzīvi. Tautas dziesmu ideoloģijā ir pilnīgi izslēgti sabiedriski, valstiski un vispār augstākas kultūras nodomi. Tā ir pašas tautas izstrādāta ideoloģija, bet tā lielā mērā ir sevis sugstija, lai neredzētu sava pazemojuma un nejustu savu sāpju. Protams, tagad tā ir pilnīgi izdzīvota, un tās restaurācija caur dievturiem ir aklis un neprātīgs atavisms.

Ar franču revolūciju un no tās izrietošām ideoloģijām arī pie mums sāk strāvot šīs jaunās ideoloģijas. Papriekšu tās nes vācu liberāli (piem. Merķelis), un mūsu tauta viņas

S. Vidbergs.

Uz darbu.

Ataugas 25 gadi.

1909. g. 19. februārī, resp. 5. martā, grupa studentu nodibināja biedrību «Atauga». Statutus parakstījuši 12 latviešu studenti tagadējie: prof. Dr. med. H. Budulis, direktors cand. jur. J. Zankēvics, doc. Dr. med. J. Sules, Dr. A. Kalniņš, Dr. A. Neumanis, cand. hist. Fr. Zālīts, cand. phil. E. Meklers, direktors cand. hist. J. Bērziņš u. c. «Atauga» attīstīja rosīgu darbību un augsti vērtēja visu, kas saistījās ar latviešu tautu un tās centieniem.

Vēlāk «Ataugas» biedri ņēma dzīvu daļību Rīgas latviešu biedrības ziņbu komisijas vasaras sapulcēs, kā arī sarīkoja referātu vakarus Tērbatā, kur savus darbus lasīja tagad. «Atau-

gas» vecbiedrs dzejnieks V. Damberts un V. Eglītis.

Kaŗalaikā «Ataugas» daudzi biedri piedalījušies latviešu strēlnieku un atbrīvošanas cīņās. — Līdz ar Latvijas valsts nodibināšanos «Atauga» pārnāk uz Rīgu un 1920. g. uzsāk savu darbību kā L. Ū. nacionālā studentu biedrība. Viena no «Ataugas» galvenām devīzēm vienmēr ir bijusi — tolerance. Tagad tā apvieno 96 vecbiedrus un 36 aktīvos. «Ataugas» vecbiedri — ārsti, darbojas gandrīz vai katrā Latvijas stūrī.

4. martā «Atauga» atskatījās uz gadu simta pirmā ceturksni paveikto darbu.

Ramaves 5 gadi.

Šā gada pirmā martā pagāja pieci gadi, kamēr pie Latvijas universitātes nodibināta filoloģijas un filozofijas studentu Ramave: tā Ramave ir viena no jaunākām studentu organizācijām ne tikai pēc gadu skaita, bet arī iekšējā sastāva un centieniem. Ramave pēc biedru sastāva atgādina vienotnes, kur arī var biedrības dzīvē piedalīties abēju dzimumu personas, bet vienotnēs darbība ir nošķīrota vīriešu un sieviešu vienotnēs. Šai ziņā mūsu studentu dzīvē Ramave un Dziesmuvara iet jaunus ceļus, meklējama iespēju darbību vienot studentu un studenšu starpā, tā piesliedamās mūsu ziemeļu kaimiņu studentu organizācijām.

Pagājušos piecos gados ramaviešiem krietni daudz laika bijis jāveltī organizācijas iekšējās veidošanas darbam, tomēr arī uz ārieni kāds mazams darbs darīts. Vispirms jau mināmi Ramaves izdevumi: rakstu krājums Ceļi (no kuŗa pagaidām iznākušas trīs grāmatas) un Filoloģijas materiāli. Daži no minētajiem krājumiem veltīti mūsu zinātnieku goda dienām. Bez tam Ramave ir centu-

sies vienot kopējā darbā zinātniekus ar māksliniekiem, akadēmiķus ar dzejniekiem. Šai darbā Ramavi vienmēr ļoti laipni atbilstījusi Universitātes vadība un mācības spēki. Ramave, Universitātes atbalstīta, rīkojusi piemiņas aktus mūsu dzejniekiem, tā vienodama mācīto filologu darbu ar dzejnieku un viņa mākslu. Pagājušos piecos gados Ramave ir arī sarīkojusi gan Universitātē, gan ārpus tās publiskas lekcijas par dažādiem mākslas un zinātnes jautājumiem, kur priekšlasījumus lasījuši L. universitātes mācības spēki un citi sava aroda pratēji. Šādi priekšlasījumi ik nedēļas notiek Ramavē, kur daļību ņem netikai ramavieši, bet arī ievesti viesi.

Lai pateicība Latvijas universitātei par mūsu centieni atbalstīšanu, mīļš paldies Ramaves darba veicinātājiem un draugiem, bet vēl lūgums, kommitones un kommitoni, lai draudzībā mūsu darbs veltīts Latvijai.

K. Kurcalts.

uzņē un izbauda pasīvi, bet tad arvienu aktīvāk. Tad nu it drīz notiek, ka pie mums piepotējas nacionālsisms. Tā ir viena no mūsu pirmām ideoloģijām, kas pauda nemieru un iekāroja zināmu kultūru stāvokli. Viņa, bez šaubām, nāca no vācu avotiem, bet tika pielāgota mū-

su apstākļiem. No vācu kundzības un hegemonijas gara tur nekas nepalika pāri, mēs vienkārši gribējām daudz maz nolīdzināties ar citām nācijām. Tās ilgas gadus bija par mūsu nācijas ideoloģiju un taisni tanī laikā, kad no nacionālisma pie lielām nācijām vēl nebija ne vēsts. Viņām

tā nevajadzēja. Bet par to tagad mēs nacionālisma ideoloģiju esam izsmēluši tāpat, kā citas nācijas ir izsmēlušas savas specifiskās ideoloģijas. Tā, krievi ir pilnīgi izsmēluši pareizticības, patvaldības un krieviskuma ideoloģijas, un viņus uz tām vairs nevar ierosināt. Ja jau Kau-dzišu laikā nacionālsisms nogāja pat līdz izvīrtībai un tāpat arī vēlāk tam diezgan pamatoti bruka virsū citu ideoloģiju paudēji, tad tas liecina, ka šī ideoloģija savā pirmatnējā veidā jau ir stipri izsmelta. Vismaz tagad tanī vajaga ielikt pavisam jaunu saturu.

Līdz ar nacionālsismu pie mums sāka darboties arī citas ideoloģijas, proti, saimnieciskas neatkarības, juridisku tiesību, bet 20. gada simteņa sākumā jo sevišķi marksistiskā ideoloģija. Visām šīm ideoloģijām bija reāli pamati: zeme un oikonomiskās priekšrocības piederēja vāciem, tāpat tiesības, un latvieši tika iespiesti proletāriešu stāvoklī. Tāpēc, kā visu šo ideoloģiju vainagojums, arī pie mums parādījās Latvijas valsts ideoloģija, kuŗu pirmais sāka paust M. Valters. Bet tagad, ar savas valsts nodibināšanu, visas mūsu agrākās ideoloģijas ir piepildītas tādā mērā, ka iet pat pāri pirmatnējam prasībām. Pat sociālisma galvenās prasības ir piepildītas un gaidīti lielā mērā. Veco nemieru mums vairs nav, un tāpēc sludināt vecās ideoloģijas ir nesaprat tekošo kultūras momentu mūsu apstākļos. Ipaši nekā kopēja mums nav ar vācu nemieru un vācu ideoloģijām. Vāci pasaules karā tika pazemoti, mēs — pacelti, mūsu ienaidnieki līdz pat pēdējam brīdim bija vāci un krievi nacionālā ziņā un ideoloģiskā nozīmē — komunisti. Turpretī ne pret sociāldemokrātiem, ne pret žīdiem mēs nevaram taisīt tādu iebildumu, kā to dara vāci. Tā visgarām mums «neklapē» ar vāciem, un tāpēc mums nav nekāda pamata pieņemt viņu nacionālsociālisma ideoloģijas. Bet par to mums ir sava specifiska nemiera avoti, kas prasa pavisam citu ideoloģiju.

Mūsu nemiers un nebrīvība tagad jau ir stipri augstas dabas. Zemākas pakāpes kultūras cilvēki no tās pat necieš. Proti, mēs neesam pietiekoši autonomi reliģiskā, politiskās doktrīnas un saimnieciskās uzņēmības ziņā. Pie mums valda svešas reliģijas, mēs savu valsti esam uzbūvējuši ne pēc sava plāna, savām vajadzībām un iespējām, bet pēc svešiem paraugiem, un mēs vēl neesam iegājuši kultūru - saimnieciskā gaitā un tempā. No šēfenes mūsu garīgā vērdzība ideoloģiju ziņā, mūsu aģārnības politikas laukā un arī tas apstākļi, ka pie mums valda svešs kapitāls un svešu nāciju saimniecības vīri. Pie tam patlaban pati dzīve pirmā vietā ir izbīdījusi valstisko ideoloģiju. Tā visciešāk ir saistīta ar dzīvi, tā arī vispilnīgāk garantē nācijas un individa autonomiju, un tāpēc mums jo sevišķi būtu jāķeras pie savas īpatnējās valstiskās ideoloģijas izstrādāšanas. Bet tā vietā mēs vai nu nokrāmējamies ar vecām ideoloģijām, kā to dara dažāda novirziena nacionālisti un sociālisti, vai pakalptīkojam komunistiem, vāciem un itāļiem, sludinādami viņu specifiskās ideoloģijas, kuŗas galvenais ir diktatūra, tā tad vērdzība, no kuŗas mēs esam tā centušies tikt vaļā, bet no kuŗas vēl tomēr neesam atbrīvojušies.

Prof. Vasīlijs Sinaiskis.

Universitāte — zinību templis.

1. Senos laikos zinātne un reliģija, savos centienos izdibināt pasaules noslēpumus, bija cieši saistīta un nešķirama viena no otras, kopējās gaitas un likteni viņām veidojās tos laikus tempļos. Pagājuši tagad gadu tūkstoši: zinātne ieguvusi pasaulīgu un laicīgu raksturu, bet senā leģenda par universitāti kā zinību templi uzglabājusies līdz mūsu dienām. Jau nākot uz universitāti jaunie studenti bieži dzird šos spārnatos vārdus: «Zinātnes templis», bet ko viņi nozīmē, diemžēl, ne visi to pareizi saprot.

Universitāte kā zinību templis vispirms ir zināma sabiedrība, korporācija, bet nav vienkārša iestāde. (Salīdzin. ūniv. satversmes 1. pantu), Latvijas universitātē ietilp 11 korporācijas (fakultātes), kur katrā atsevišķi savu zinātnisko darbu, šī darba metodes un disciplīnas veic un izstrādā pilnīgi autonomi. Katra no šīm fakultātīvām korporācijām sastādās no audzinātajiem — zinātniekiem, kā gados vecākiem kolēģiem, un — viņu mācekļiem — studentiem — jaunākiem kolēģiem. Šis vienpadsmit korporācijas apvienotas vienā veselā — universitātes (no tā nāk universitātes vārds) kopējā korporācijā, kas rēgulē universitātes garīgo un materiālo dzīvi. Tālab mums jāsaprot, ka universitāte nav vienkārša iestāde (Stiftung, uchrēdenije), bet gan — korporācija. Tālab universitāte nav vienkārši skola, kaut arī viņu sauktu par augstskolu, kā nepareizi tas dēfinēts mūsu universitātes satversmē (Latv. ūniv. ir domāta kā apvienota tipa augstskola).

Universitāte, — kas vēlreiz jāatkārto, — ir jaunāko un vecāko kolēģu korporācija. Ipaši šis apstākļi studentiem jāieņem, jo jaunākā kolēģa stāvoklis un pienākumi ir pavisam citas dabas, kā skolēna stāvoklis un pienākumi skolā. Jau pats vārds students (studere — meklēt) norāda, ka students ne tik daudz mācās, kā pēta: t. i., izprot, izdēlinās zinības ar vecāko kolēģu — profesoru palīdzību.

2. Līdz ar to zinību piesavināšanās metodes universitātē ir pavisam citas, kā skolās. Studentam nekad nav jāaizmirst savs jaunākais kolēģis — uni-

versitātes korporācijas locekļa stāvoklis. Tāpēc arī viss tas, kas nesaņķētu ar šīs «svētās vietas» garu, kā dažādie antikolēģiālie notikumi studentu dzīvē, nav pieļaujami, neatkarīgi no tā — vai viņiem pamatā privāta rakstura vai politiskās dzīves aizspriedumi. Universitātes locekļiem nav jāaizmirst, ka viņi ir zinātņu korporācijas locekļi, kas vienoti cieņā un mīlā pret savu zinātņu templi. Tādam jābūt universitātes kolēģiālam garam! — kas vienmēr un viscaur, gan vidus laikos, gan jaunāko laiku akadēmiskā dzīvē sevi pāudis. Ir taisnība — mūsu universitāte ir jauna, viņas tradīcijas tikai tagad veidojas, bet tieši tāpēc uz mums krit liela atbildība, lai viņa katrā cilvēkā spētu modināt labākās jūtas. Lai mūsu universitātes gars spētu pārliecināt arī «neticīgos» cilvēkus, kas citādi viņai vienaldzīgi, bet tomēr vēl nav zaudējuši iekšējo smalkjūtību.

3. Šeit cels iebildumus, ka par universitāti izteiktās domas vairs neatbilst īstenībai un laikmeta garam, ka viņas ir par daudz ideālas un abstraktas. Tomēr šie iebildumi salīdzināmi ar tā cilvēka rīcību, kas savā naitivitātē zāģē nost to zaru uz kura pats sēd. Ja mēs atjemsim universitātei augstāko garīgi noskaidrojošo nozīmi, tad nemanot aizbērsim tos dzirdos atziņu avotus, kuriem jābūt katras valsts attīstības pamatā un no kuriem tā smeļ savus spēkus. Bet līdz ar to universitāte nav mums domājama kā skola profesionālo zināšanu piesavināšanai. Ja tāds uzskats valsti iesakņotos, tad valsts apzinīgi pazaudētu universitāti, kā zinību templi, kā cilvēka gara skaidro tieksmi pēc visa labā, kurā aizrauj sev līdz visas nāci-

ņas radošos un pozitīvos spēkus. Ipaši mums Latvijā par to jādomā, jo mums ir tikai viena universitāte, viens zinību templis.

Lai gan daudz būs tāda katrā universitātē, kas neatbildīs viņas augstajam uzdevumam, būt par zinātņu templi, bet visam tam ir jāpārejoša, laikmetīgas nenosvērtības nozīme. Jo nevar tik vienkārši atteikties no ideālā uzskata par universitāti, lai nesaņemtu, ka universitāte tad paliek par vienkāršu skolu, kur medika, inženiera, skolotāja, jurista, teologa, agronoma etc. profesionālā izglītība ir vienīgais mērķis. Universitāte nav uzskatāma tikai par skolu: viņa tān pašā laikā ir korporācija, kas vienota savos meklējumos pēc zināšanām. Ar šo katrā universitātē atšķiras no skolām, no dažādiem zinātņu institūtiem, akadēmijām, kurās nodarbojas ar konkrēto zinātņu (zinātņu kolēģijas). Universitāte mūžam paliks korporācija: kur tieksme pēc zināšanām un zināšanu pasniegšana ir saistīta kopējā veselā, kur jaunība un atziņās nobriedusi paaudze iet roku rokā, arvien augstāk. «zilo stiklu, zaļo ledu Saulcerītes kalnā».

4. Nepareizie uzskati par universitāti, diemžēl, ir diezgan plaši izplatījušies sabiedrībā, kurā tāpat kā politiskās aprindas spriež, ka universitāte gatavo tikai speciālistus (salīdz. ūniv. satversmes 1. pantu) un ka viņa ir tikai augstākā tipa profesionālā skola. Šādu uzskatu pāudēji nav uzskatāmi par savas zemes labākiem patriotiem, jo viņi aizmirst, ka universitāte kā zinību templis ir katras kultūras valsts lepnums, kur izpaužas tautas gara disciplīnu sasniegumi. Un ja mēs mīlam dzimto zemi, tad ar jo lielāku cieņu un mīlu mums jāpieiet viņas universitātei.

Latvijai nekad nebūs iespējas sa-

censties ar citām valstīm bruņošanā, bet viņa gan brīvi un droši varēs sacensties ar tām zinātnē, ja ne pārspēt tās. Un lai katrs pilsonis ārpus universitātes atceras, ka morāliski un materiāli atbalstot universitāti, viņš atbalsta savas tautas un valsts nākotni.

Ir taisnība, ka mūsu universitātei trūkst piemērotu auditoriju, laboratoriju, kas varētu uzņemt visus, kas grib viņas apmeklēt. Trūkst viņai līdzekļu zinātnisko darbu iespiešanai, delegātu sūtīšanai uz zinātniskiem kongresiem etc. Trūkst līdzekļu studentu stipendijām un jauno zinātnieku speciālām studijām ārzemju universitātes. Tā visa trūkst un to visu grib izskaidrot, apmierinot sevi, ar krīzi. Nepoliedzami, krīze vienmēr būs šķērslis materiāliem sasniegumiem. Bet laikmeta bīstamākā krīze ir garīgā krīze un saistītas ar viņu tendences, pārvērst universitāti — zinību templi, par ierēdņu iestādi, kur skolotāji skolēniem māca augstākās profesionālās zināšanas. Profesors, docents, lektors nav vienkaršs ierēdnis; tāpat — kā students nav vienkaršs skolnieks. Universitātes mācības spēki ir pētnieki un atklājēji, priekš viņiem jārada citas darba un atpūtas iespējas. Absolūti viņu darbu nedrīkst kvalificēt, kā vienkāršu ierēdņu darbu, kuram paredzētas noteiktas stundas. Tāpēc universitātei jāpaliek autonomai un kā korporācijai viņai ir speciāli pienākumi, tiesības un līdzekļi, uz kuriem nevienam nav tiesība pretenzijas celt. Viņa pati sev ir saimnieks, kas neatkarīgi no citiem, izlieto speciālos līdzekļus lielajiem mērķiem: zinātniskās patiesības meklēšanā, mācot viņas meklēt un atklājot tās plašākām tautas masām, uz ko ir pareizs norādījums L. ūniv. satversmes 1. pantā. Tam nolūkam vajadzīgi ne tikai valdības līdzekļi, bet arī speciāli universitātes līdzekļi.

Bez visa augšminētā universitātei piekrit nemanāmā lielā misija uzturēt jaunatnē dzīvu gara un sirds aristokrātismu. Jo vienīgi šīs divas cilidnās, topošās inteliģences rakstura īpašības dos vietu tautas sirdi lielai un nesatricināmai ticībai uz mūsu valsts nākotni.

Crêpe Georgette

Kā šis brīnišķais zīds, savīts no tikko saredzamām šķiedriņām, tā prov. A. Tomberga jaunais odiens un odelkons **Crêpe Georgette** ir smalkāko, tikko nojauzamu aromu burvīgākā kompozīcija, kas cienīgi nostājas blakus labākiem Parīzes parfīmiem.

Jautājumā par Latvijas minoritātēm.

Līdztekus ar Vācijā valdošām mācībām par tīru rāsi un tīru kultūru, arī citās valstīs sāk revidēt rāses problēmas. Ir arī saprotams, ka katrā tauta cenšas skaitliskā ziņā nesamazināties. Bet samazināšanās novērojama divos virzienos: pārmērīgi samazinoties dzimstības pārsvaram par mirstību un denācionālīzējoties citu tautu kultūrālā ietekmē vai jauktu laulību gadījumā.

Ņemot vērā, ka latviešiem jādziļvo kopā ar ļoti prāvu minoritāšu skaitu, arī mums var draudēt augšā minētās briesmas. No šī viedokļa mēs par ļoļālām minoritātēm uzskatām tās, kas necenšas sevi uzskatīt latviešus un kas jauktu laulību gadījumā drīzāk pārlatvīskojas, nekā denācionālīzē latvieši, bet par visneloļālākām minoritātēm tās, kas saņem no savas tautas celma (piem. Vācijas) līdzekļus savu spēku izplatīšanai Latvijā, latviešu uzsūkšanai un morālisku atbalstu cīņā pret latviešu «mēģinājumiem» viņus denācionālīzēt. Šīs minoritātes sevi pirmām kārtām uzskata par, piem., vāciešiem vai poļiem, un tikai pēc tam «starp citu», «nelaimīgā kārtā» un «līdz turpmākam» par Latvijas pilsoņiem. Arēji un oficiāli šīs minoritātes arī dēvējas par ļoļālām, bet uzturot ciešāku kopdarbību ar savas tautas celmu nekā pūloties izlidzināt asumus ar latviešiem, viņas iekšēji sevi vērtē par labākas tautas piederīgiem, latviešus par «ciešamu ļaunumu», sajaukšanos ar latviešiem un eventuālu pārlatvīskojanos par sevi diskvalificēšanu.

Sevišķi grūti mums nākās un vienmēr nāksies saprasties ar šejienes vāciešiem, kas, pat arēji, sevi visur un vienmēr dēvēdami par «vācbaltiem» vai «baltvāciem» (un nevis «vāclatviem» vai «latvju vā-

ciem»), neatzīst Latvijā kā savas minoritātes dabīgo telpu. Šis saprašanās grūtības izskaidrojamas ar to, ka šejienes vācieši savās jaunatnes organizācijās, studentu korporācijās, skolu un mājas audzināšanā, arēji izturēšanā pret Latvijas valsti un latviešiem nekad nenoliedz garīgo kontaktu ar Vāciju, absolūto konformitāti ar tagad Vācijā valdošo garu un vēlēšanos stiprināt «baltvācu» pozīcijas Latvijā ir saimnieciskā laukā (uzpērkot Kurzemē zemi nākamai kolonizācijai, saņemot no Vācijas subsidijas savu rūpniecības uzņēmumu un arī lauksaimnieku atbalstīšanai), ir garīgā laukā (pārvācojot inteliģentus latviešus mazākās pilsētās), ir politiskā laukā (spekulējot uz vēlēšanu tīspartu, viņi iegūst lielu mandātu skaitu, nekā tiem pienākas; — aģitējot starp nevāciem, viņi iegūst lielāku balsu skaitu, nekā tiem varētu būt).

Jautājums sarežģģās vēl ar to, ka vāciešu bazē (Vācijā) neoficiāli tiek gatavoti spēki Kurzemes nākamai kolonizācijai (lauksaimniecības augstskola Karalaučos), ka tagad Vācijā valdošam virzienam tuvu stāvošas aprindas nemitās ar «ieroču zvadzīnāšanu», ka pat Vācijas oficiālās personas (Hugenbergs — Londonas konferencē 1933. g.) runā par to, ka Vācijai nepieciešami vajadzīga «Baltijas telpa». Nav jāaizmirst arī tas, ka Vācija par vāciešiem uzskata ne tikai savas valsts pilsoņus (kā to, piem., dara Francija attiecībā uz frančiem), — ne tikai vācu minoritātes ārpus Vācijas, bet arī visus tos, kas rāses vai kultūras ziņā pieder pie vācu tautas. Līdz ar to vācieši savā saimē uzņem arī kurju katru pārvācotu nevācieti (izu. jaunākos laikos nēģerus un žīdus).

No visa teiktā paliek arī skaidrs,

ka cīnīties pret tādu vācu kultūras izplatīšanos Latvijā un pret latviešiem draudošām briesmām var vienīgi identiskiem līdzekļiem. Vācu skolās un vācu jaunatnes organizācijās nedrīkstētu iestāties nevācieši. Vācu minoritāte Latvijā, līdzīgi kā Igaunijā, būtu pārvēršama par publiski-tiesisku juridisku personu, kurā būtu immatriculējami tikai tie, kas rāses un kultūras ziņā pieder pie vācu tautas. Līdz ar to vāciešu skaits manāmi mazinātos (nav jāaizmirst, ka 50—60% vāciešu prec nevāciešus), «kārķu» vācieši ar laiku pārlatvīskotos. Vācu skolas un vācu draudzes būtu likvidējamās mīestos un mazākās pilsētās. Vācu skolas par latviešu valodas, ģeografijas, vēstures un filozofisku priekšmetu mācītājiem būtu pieļaujami tikai latvieši, lai ar to atņemtu vāciešiem iespēju viņu skolas pārvērst par lielvācu propagandas centrālēm. Vācu jaunatnes organizācijas jāieslēdz pārējo jaunatnes organizāciju sistēmā (vāc. «Gleichschaltung»), lai ar to atņemtu iespēju vāciešiem attīstīt seperatistisku garu. Pastāvošie ierobežojumi, attiecībā uz lauku nekustāmu īpašumu koncentrēšanu vienās rokās; pārveidojami tai ziņā, ka lauku nekustāmus īpašumus turpmāk var iegūt tikai aprobežots personu skaits (vecsaimnieku un jaunsaimnieku ģimenes, latvieši). Ar to mazinātos iespēja nezemniekiem iegūt lauku mājas, un eventuāliem vācu kolonizācijas projektiem būtu radīti nopietni šķēršļi (analogu sistēmu savas zemniecības aizsardzībai izved pašlaik Vācijā).

Visi šie projektu uzmetumi grūti savienojami ar dēmokratisko iekārtu, bet nav jāaizmirst, ka valstij, neatkarīgi no viņas iekārtas sistēmas, neviļus jāķeras cīņā ar citu valsti pie līdzīga kalibra ieročiem.

Saimnieciski atbrīvojoties no līdz-

šinējās atkarības no Vācijas tirgus, mēs varam radīt vajadzīgos priekšnoteikumus augšā minēto projektu realizācijai. Šāda saimnieciskā atbrīvošanās jāizved par katru cenu (kaut ar upuriem), jo, kas valda saimnieciski, viegli var sākt diktēt arī kulturāli-garīgā laukā. Saimnieciskie sakari ar Franciju, Angliju vai Z. A. S. V. mums kulturāli nekad nevar kaitēt, jo mums nedz ir šo tautu minoritātes, nedz arī šīs tautas izrāda to tipisko pārtautošanas efektu, kādu mēs novērojam pie vāciem. Mūsu latvju skolās nav arī jāmāca vācu valoda kā pirmā svešvaloda, bet gan angļu vai franču valoda, lai tādejādi nākamajam paaudzēm radītu lielāku kulturālu plaismu («Ķīnas mūri») starp latviešiem un tām lielām tautām, kas visdrīzāk varētu saimnieciski, politiski vai kulturāli apdraudēt latviešu neatkarību. Jo lielāka būs minētā kulturāla plaisma, jo grūtāk nāksies latviešiem atņemt viņu saimniecisko, politisko un kulturālo neatkarību. Koncentrējot svešvalodu mācīšanos tikai viena tipa vidusskolās (bet tanīs to nostādot patiešām priekšzīmīgi), mēs atsvēsim minēto «Ķīnas mūri» ar zināmu jaunatnes izlasi, kas spēš būt par «tītu» uz citām tautām.

Latviešu saimnieciskā pasivitāte netieši radījusi tādu stāvokli, ka gandrīz visi ārzemju firmu pārstāvji Latvijā ir vāci vai žīdi. Līdz ar to neoficiālā saimnieciskā informācija par Latvijas saimnieciskiem apstākļiem saistījusies tik nelaimīgi ar mūsu nacionālo kulturpolitiku, ka izveidot jebkādu nacionālu projektu mums nākās bažīties no eventuālam saimnieciskām sekām. No tā varētu atbrīvoties vienīgi stiprinot latvju komerciālo izglītību un kontrolējot tirdzniecības mācekļu un aģentu sastāvu.

Vienīgi tad mēs varēsim mierīgā

Jaunās Studentu Padomes komisiju sastāvs.

Arīti birojā: Priekšsēdis Jānis Mednis (korp.), locekļi: Edgars Kārklis (korp.), Olgerts Steinbūks (korp.), Arno Teivens (vienotne Lūdums). Budžeta komisija: Priekšs. rezervēts korp. frakcijai, locekļi: Vilis Zanders (korp.), rezervēta vieta Latgales stud. frakcijai. Grāmatnīcas komisija: Priekšsēdis Edgars Kiploks (korp.), locekļi: Voldemārs Zizums (korp.), Vilhelms Vilkelis (krievu stud. frakc.). Lasītavas komisija: Priekšsēdis Oskars Jankovskis (korp.), locekļu vietas rezervētas korporācijai, krievu un konkordiju frakcijām. Nāma komisija: Priekšsēdis Juris Ansbērgs (korp.), locekļi: Anna Taube (vienotne Ausma) un viena vieta rezervēta korp. frakcijai. Pašvald. komisijā rezervēta priekšsēža un viena locekļa vieta korporācijai un viena locekļa vieta Latgales stud. frakcijai. Revīzijas komisija: Priekšsēdis Leo Tauniņš (korp.), locekļi: Gotfrīds Ābele (korp.), Alfons Kiškis (vien. Lūdums), Eriks Liepiņš (konk.). Statistikas komisija: Priekšsēdis rezervēts korporācijai, locekļi Nik. Truze (krievu stud. fr.). Studentu dienu komisija: Priekšsēdis Alfrēds Ozols (korp.), locekļu vietas rezervētas korporācijai, stud. zemnieku un konkordiju frakcijai. Universitātes sports: Priekšsēdis Rob. Plūme (korp.), viena locekļa vieta rezervēta nāc. stud. blokam. Virtuves komisija: Priekšsēdis Kārlis Vicups (korp.), locekļi: Jāzeps Bricis (korp.), Alfrēds Miltiņš (nāc. stud. b-ba Atauga), rezervētas vietas Latgales stud. un stud. zemnieku frakcijai. Pārstāvis Universitātes padomē Arvids Prāms (korp.).

Stipendiju komisijā Ernests Driba (korp.), Visvalds Slauķis (vienotne Zelmēns). Arstniecības komisijā: Herberts Gerhards (korp.), L. Lebedevs (krievu stud. frakc.). Studentu tiesā: locekļi: Fricis Bīte un Arvīds Millers (korp.), substitūti Vladimīrs Feodorovs (krievu stud. fr.), vieta rezervēta korp. frakcijai. Statutu komisijā: Valdfrijs Vigants (korp.). Neatņemtas palikušas vēl šādas komisiju locekļu vietas: prezidijā priekšsēža II. biedrs, budžeta komis. divi locekļi, lasītavas komis. viens loc., nama komis. divi loc., statistikas komis. viens loc., stud. dienu komis. viens loc., Universitātes sporta viens loc., Stipendiju komis. viens loc., Arstniecības komis. divi loc., Studentu tiesā divi loc. un divi substitūti, Universitātes pad. divi locekļi.

Valodnieku piezīmes.

Das Böse — ļaunums; die Boshelt — ļaunība; das Gute — labums; die Güte — tulkojuma nav; varētu sacīt v. labata. Die Allgegenwart — visuresme, varētu, varbūt, tulkot ar «visurklātību», bet nekad ar v. «visklātesamība» vai «visklātību». Der Gleichstrom — līdzstrāva — pareizs tulkojums. Jāpiemēta, ka vācu «gleich» atbilst mūsu «līdz», turpretim «mit» nevar tulkot ar «līdz». Die Mitmenschen — citi cilvēki — nevar tulkot ar v. «līdzcilvēki». Vācu «der Schinken» vietā varētu sacīt kumpis (šo formu pazīst arī leiši) vai cūkgurnis. Abas šīs formas pazīst mūsu izlokšnes, un abas lietā arī mūsu rakstnieki. Tagadējā vāciskā «vinnesta» vietā ieteicams likt v. «laimets», kā to lasām vecās avīzēs, un vinnēt — laimēt (lš. laimēti). Ja rakstām «Rīgas Jūrmala» vai tikai «Jūrmala» — ar lielu burtu, tad tas ir īpašvārds, pazīstamā pilsēta Rīgas jūrmalā.

Jaunā studentu padome.

1. rindā no kreisās: A. Kēse (sekr.), M. Knoka, Z. Kūns, Z. Bobris, M. Deglava, Rob. Vilks (priekšsēdis), P. Austrīņš (priekšs. I. b.), A. Silina, P. Birkēns (sekr. I. b.), E. Arnoldiņš (sekr. II. b.), 2. rindā: Fr. Bīte, J. Arājs, V. Vilkelis, N. Feodorovs, J. Mednis, E. Liepiņš, E. Elsbergs, A. Miltiņš, A. Kiškis, V. Āboluņš, Ed. Putniņš (kasieris), 3. rindā: J. Ansbērgs, J. Bricis, A. Ozols, E. Rencis, A. Zilēns - Zilītis, A. Riekstiņš, O. Spunde, L. Tauriņš, G. Ābels, V. Strauts, 4. rindā: Z. Suzājevs, V. Krisbergs, Š. Lēvenbergs, F. Ruļcēns, K. Valvariņš, H. Machtuss, J. Negalevs. — Iztrūkst H. Jansons, V. Bormans.

Turpretim Rīgas jūrmala — katra vieta Rīgas jūrmalā. Ne tik daudz patapinātie vācu un krievu vārdi, kā nepareizā frazeoloģija bojā mūsu valodu. Ir tādi svešinieki (piem.: sliktš, baznica), kas tik ļoti iekļāvušies mūsu valodā, ka bez tiem nevaram iztikt, un nav nekā labāka, ko likt to vietā. Ar frazeoloģiju tas ir citādi. Katra tulkojuma fraze jātulko latviskā garā. Piem.: lai viņš sacītu ko sacidams, nevis «ko viņš arī nesacītu». Rakstot datumu, gada skaitli labāk likt pa priekšu, pat tad, ja priekšā dienas nosaukums. Piem.: Ceturtdien, 1934. g. 8. martā. Lietājot skolu nosaukumus adresēs un izkārtņēs, jāievēro, ka papriekš jāliek kārtas skaitļa vārds, tad īpašvārds un pēc tam sugas vārds. Piem.: I. Rīgas pils. ģimnazija; Rēzekles valsts arodskola. Tas tādēļ, ka

mums ir jēgumi «pilsētas ģimnazija» un «valsts ģimnazija» (akcentējot pirmos vārdus), šīs skolas var atrasties gan vienā, gan otrā pilsētā un būt gan viena, gan vairākas. Turpretim runā, kur kādas skolas nosaukums atkārtots no konteksta, var arī būt cita vārdu kārtā. Piem.: Valsts Valmieras ģimnazijā vairāk klasu kā Valsts Valkas ģimnazijā. Nepiedodami, ja īgauniju un īgaugus sāk saukt par Estiju un estiem. Īgaunij savu seno nosaukumu pazaudējuši un tagadējo aizjēmusies no vāciem. Mēs to esam paglabājuši. Rēvēļi, varbūt, varētu saukt par Tallinu, kas īgaugu valodā nozīmē «dabū plis», bet Tērbatas un Sāmsalas vārdi nav grāzami. V. «Tartu» cēlies no Tērbatas vārda. E. G.

Kronvaldu Ata 60. nāvesdienā.

Lasot skumjo telegrammu par Beļģijas karaļa tragisko nāvi, nevilus nāk atmiņā, ka arī latvju tauta šini pašā dienā — 17. februārī 60 gadus atpakaļ zaudēja diženu darbinieku — Kronvaldu Ati — tautas atmodas domu visspēcīgāko izteicēju. Guvis vācisku audzināšanu un izglītību, viņš nevien neaizmīrsa latvju valodu, bet pat kļuva par tās veidotāju un godā cēlāju, atvasinot jaunus vārdus (gleznot, dzeja, vēsture, nākotne, satversme, zinātne u. c.) un ceļot klajā senaizmirstos (arods, jauda, veids u. c.). Kronvalds sevišķi uzsvēra tautas valodas lielo nozīmi audzināšanā un ar savām tēzēm skolotāju sapulcēs lika pamatu latvju nacionālajai skolai, kas visā pilnībā varēja izveidoties tikai tagad — neatkarīgajā Latvijā. Tauta, latvju valoda un izglītība bija kā mirdzošs trijstūris, kurā ietverti visi Kronvalda darbi. Viņš aicināja latvjus būt patstāvīgiem un negaidīt citu zēlastības.

Savos vārdos un darbos Kronvaldu Atis nemācēja iekļēties, gāja stingri savu ceļu un teica katram taisnību acis. Tādēļ viņš gūva daudz nelabvēļu nevien vāciešu vidū, bet arī latviešu vecākajā paaudzē, kas grupējās ap Cimzi un Rīgas Latviešu biedrību. Turpretim jaunatne saprata Kronvalda centienus un sajūsmā sekoja tam. Arī Kronvalds juta sevi tīvu jaunatnei nekā vecajai paaudzē, dažu labu reizi sacīdams: «Mēs — jaunekļi...» Un Tērbatā viņa loma latvju studentu sanāksmēs bija tāda pati, kā savā laikā Kr. Valdemāram. «Kronvalds piederēja nākotnei...» Viņš nomira taisni tai laikā, kad tauta stipri sāka sajūst viņa nozīmi, izsakās Kandzītes Matiss savās atmiņās. Un tiešām — tās domas, ko Kronvalds pauda, un tie vārdi, kas iekalti viņa kapa pieminekļi — «Tēvzeme un brīvība ir labākie dārgumi virs zemes» — hūs mums vienmēr svēti arī pēc daudz desmit paaudzēm. A. D.

Valstspapīru spiestuves zemāk minētie izdevumi dabūjami visās lielākās Rīgas un provinces grāmatnīcās, un to cenas no 3. g. 1. janvāra ievērojami pazeminātas.
„Latvju raksti”. Iznākušas 56 burtnīcas. Katra burtnīca tagad maksā Ls 1,70
Noumētā pa 12 burtn. — 20%, bet visas 56 burtn. — 25% rab.
Hercoga Jēkaba latkmete Kurzemē. Grāmata 672 lapp. Maksā Ls 18,—
kalkūna sējuma Ls 22,—
Latvijas novadi: I. Vēpiebalga. Maksā Ls 1,00 III. Mazsalaca Ls 2,40
II. Smiltene Ls 1,— IV. Nīca Ls 3,20
Vadonis pa dzimtenes kaimiņiem un lejām: I. Vidzeme Ls 4,50
Rīga, rokas grāmata ekskursantiem Ls 3,20
Valsts ģeogrāf. reprodukcija krāsās, izmērs 47x38 cm Ls 2,—
Valsts Prezidenta J. Čakstes portrejs Ls 1,—
Valsts Prezidenta G. Zemgales portrejs, litogrāf. izdevumā Ls 3,—
dabspiedes izdevumā Ls 1,—
Valsts Prezidenta A. Kvieža portrejs, litogrāfiskā izdevumā Ls 1,—
dabspiedes izdevumā Ls 4,—
Rīgas pilsētas plāns, krāsās Ls 0,75
Rīgas jūrmalas plāns, krāsās Ls 0,50
Atļaujuma raksts.

Manufaktūras preču lieltirgotava
Jānis Vanags
RĪGĀ. Brīvības ielā 52 Telefons 91755

darbā sastrādāt ar mūsu «mazāklojālām» minoritātēm, kad viņiem aiz muguras vairs nestāvēs viņu pamatvalsts saimnieciskie vai politiskie draudi, kad mūsu minoritātes nebūs vairs attiecīgās kultūras priekšpostenis Latvijā, bet tikai citā valodā runājošie latvieši.

Pēc būtības šādu lojalitāti nemaz nav tik grūti sasniegt. Plašās mūsu minoritāšu masas ir samērā lojālas, bet vienīgi daļa viņu politisko vadu ar daļa sadraudzības iespēju ar latviešiem. No otras puses arī mēs nereti kūdidami pret minoritātēm apgrūtinām saprašanās iespējas. Paliksim nomodā par savu rāsi un kultūru, neļausim pārtautot latviešus, bet būsīm iecietīgi pret lojālām minoritātēm! Kādiem līdzekļiem cinišies tie pret mums, tādiem mēs arī atbildēsim! J. Jaunlazdiņš.

Māksla

Emīlijas Viestures benefice Dailē teātri. E. Viesture, neapmierinādāmās ar līdzšinējiem sasniegumiem skatuves mākslā, sezonas sākumā aizbrauca uz Maskavu, lai turienes teātros turpinātu izveidot savu māksliniecisko personību un atmodinātu tās mākslinieciskās dzijas, kas vēl viņā snauz. To derētu darīt arī tiem pagurušiem skatuves māksliniekiem, kas kļuvuši par ierēdņiem, kurū ir jau liels skaits, ja viņi vēl domā par savu renesansi un ziedošanās latvju mākslai. — Tagad, pēc ilgākām studijām un meklējumiem šo sievišķīgi pievilcīgo un daļo aktrisi redzējam 22. februārī Dailē teātri savā beneficē, amerikāņu autora O'Nijs drāmā «Mila zem vīksnām». E. Viesturi esam redzējuši kā jaunu milētāju, māti, drāmatiski dziļu un priekā pilnu dāmu tēlotāju, tagad tā kā rādīdama savus sasniegumus, izvēlējusies līdz šim vienas garam svešas sievietes tēlošanu — Ebbijas lomu, profi, kaislību un aprēķinu sievieti, kas var kļūt noziedzniece, bet kuņas dvēselē nav svešs arī mātes glāstošais maigums, dziļš

traģisms un beigās, pēc izmīsumā grūtājiem brīžiem, gaiša noskaidrošanās. Un panākumu netrūka.

O'Nijs savā drāmā spēcīgos vilcienos zīmē darbīgus, bet cietus un nežēlīgus, tumšu dziļu pilnus, Amerikas zemnieku raksturus, kas instinktu un kaislību dīzī pēc zemes un mantas, spēj noārdīt šauros prāta rāmjus, lai ar viltību un noziecūmēm panāktu kāroto, nerēķinādamiem par dvēseles sagraušānu drupās. Jau ar priekšskara atvērsanos autors iezvana baiguma noskaņas, ko vēl kāpina inscenētāja E. Smilģa pasvitrotie psiholoģiskie pārdzivojumi un šī baiguma iekustinātās stigas skan cauri visam darbam, sasniedzot kalngalu trešā cēlienā vidū, no kurā līdz beigām autors liel skatītājam šausmīnāties un sasprindzāt nervus.

Tādēļ mūsu dienu nervozais cilvēks, kas nav drošs par nervu izturību, var krist histērijā, bet, kas pārticis no komēdiju dieniskās maizītes, varēs gūt dažu labu ierosinājumu un pārdzivojumu. Atzīmējams dekoratīvais iekārtojums: atvepot divstāvu celtnei sienas — dabū vairākus telpu iekārtojumus. — Neaizmirstāmu tēlu deva A. Filipsons — pirmatnējā spēka pilno 75 gadu veco Kebsu, kas vairāk mil tomēr par mantu govīs, ar kurām var vismaz saprasties nekā ar cilvēkiem. Tādi bija arī abi dēli — R. Bīrzgalis un R. Kreicums, kas aiziet uz Kaliforniju zelta meklēt, trešām dēlam — E. Mercam šoreiz nebija īsta tvēriena. E. Zirniņis.

Nacionālā teātri šini sezonā, jau otrreiz viesojoties, Līlija Stengele izvēlējusies sev māsas Terēzes lomu populārāajā L. Kamoletti 5 cēl. drāmā — Māsa Terēze, vai Aiz klostera mūrēm (Tautas teātri). Šī drāma, kuras lietāriskā vērtība nepaceļas pāri vidusmēram, savā melodramatisma un pamatīgu sieviešu lomu dēļ ļoti iemīlota, un sentimentālais skatītājs parādis to sagaidīt un pavadīt — ar asarām. Citādi tās saturs stipri makslos, vecā gaudē, ar baltiem «engēliem» un visrieģīgākiem nežēliem, tā sakot, melostandarts, speciāli publikas jūtu kāpināšanai.

Tādā garā velkts arī lietpratīgais A. Amtauga - Briedīša režijas darbs, kur aizkustinošās ainas pavada kļūsnāta ērģeļu mūzika un dažas garīgas dziesmas. Titula

lomā Līlija Stengele līdz pēdējai niansei izcel klostera priekšniecības un mūķenes cīņu ar savām sirds tieksmēm un bezgalīgo mīlestību uz savu bērnu — Gabriēlu. Arī ārējais lomas zīmējums kļūsnāts, mākslinieciski spilgts un vienreizīgs. Godam jāmin arī Zilava Gabriēles lomā, kurā viņa šoreiz pacēlās pāri visam, ko tā šini sezonā spēlējusi. Vēl jāmin raksturīgie Lejaskalnes un Brechmanes mūķeņu tēli, Baltāvilka — Teodoro, Ģermaņa grāfs Gustavo u. c., kā arī jaunās dziedātājas A. Vinēres izjūstās Aye Marja solo. Košas un izmīzīgas Annusa dekorācijas. Kas mīlo niknākus gabalus, lai pasteidzas šo noskatīties.

Pavisam cita pasaule paveras Dailē teātra sagatavotā Padomju Krievijas rakstnieka V. Škvarkina komēdijā «Cita bērns», kas rāda krievu visjaunāko rakstniecības novirzienu — atgriešanos pie dzīvā cilvēka un veselīgas lielnieciskās celtniecības negatīvo parādību un partijas ekstrēmū kritikas. Tā ir apsveicama parādība un bez šaubām pavērs vienam otram spējīgākam turienes rakstniekam durvis uz kapitālistisko Eiropu, kas līdz šim bija slēgtas māksliniecisko darbu pārāk uzbāzīgās tendences dēļ, kas nereti tos mīlīgi sakroploja un padarīja nebaudāmus. Sajā Škvarkina darbā tas viss palicis pēdējā plānā, un tas saista ar savu dzīvo teātrāfismu, ļoti zīmīgiem tiem un veiklo valodu, kas dzirkstīt dzirkst asprātību ugunis, sajūsmīnot pat visšķeptiskāko skatītāju (pirmizrādē teicās smējies pat tie, kas savus pēdējos smieklus vairs pat nevarēja atcerēties). Komēdijas saturs taisni klasiski gaiši, vietām pat skaļi smieklī par nelabojamām cilvēka dabas vājībām, kas tik spilgti parādās kļūmīga pārpratuma gadījumā, kas līdz kaļumam atsedz arī jaunajā, materiālizētā psiholoģijā rādīto padomju jaunākās paaudzēs dvēseli. Šo paņēmienu gauži meistariski pratūsi lietāt pasaules lielākie drāmātiķi (arī mūsu Blaumanis), un, jāatzīst, arī Škvarkins, ietvertot to tik veiklās komiskās situācijās un ar tādu īpatnēju šīsdiens krievu valodas un dzīves stila maigumu, kā šo darbu varam droši ievest labāko laikmētisko komēdiju sarakstā.

E. Smilģa inscenējums tautas lugas stilā ar vieglām farsa ieskanām dzīvs un krāsains. No tēlotājiem autoram, šķiet, vistuvāk bija piekūšūši: A. Baldone — atbaido-

sā, kaislā vecmātē Agrepinā, A. Mača un A. Michelsons — klasiskā veco laiku krievu Karaulovu pāri, J. Laiva — vienkāršā, bet dvēselīgi smalkā, nelāimes un vēlāk laimes apmātā Rojā un E. Bramberģe — topošā aktrise Maņā, ko tā veidoja ar visu savu kvēlo mākslinieces temperamentu un graciozo iznesību. Tālāki jau likās Mitrēvica — Senočka, viscauri gan korrekti nospēlēts, bet bez redzamākām, mīlas apmīlota, pusluģīgāna un danzoņas iezīmēm. Tāpat raksturīgāka tvēruma gribējās Pabrika, Zommerina un Kreicuma lomām, jo ap tām saistās visa komēdijas drāmatisma centrs — abu (vecās un jaunās) pasaulu sastapšanās cīņā. Šis triksūms top diezgan jūtams, jo tautas lugas stiprums meklējams taisni tipos un izrādes tempā, kas šo jautājumu drošāk atrisinot, būtu ļoti leguvis.

Izrādī noskatīties jāaicina mūsu jaunatne. Te tā dabūs ļabi izsmieties un blakus tam — arī šo to mācīties. E. Raisters.

Mūzika.

Notikušam Latgales etnogrāfiskam vakaram jāpiegriež bija lielāka vērtība, jo lūk, ir reta reize, kad dabūjam dzirdēt tautas mākslu visā daļumā vienkopus. Tādā vakarā var saņemt daudz cildenu ierosinājumu un pārskatāmību par novadu, kas mums gan tuvs, tomēr svešs un tālšs. Žēl, ka sabiedrībā šis vakars bija modinājis maz intereses. Vakārā piedalījās Helēna Erss, Tekla, Kambala, Lauma Reinholde, bet no pašas tautas — Bērziņš dziedātājas un Vilakas koklētāji. No dzirdētām latgaļu tautas dziesmām, visraksturīgākos apstrādājumus darijuši Jānis Poruks un L. Reinholde.

Jaunā pianista — M. Šūra koncerts sniedza ļabu iespaidu par šī mākslinieka spējām: krāsu pilns piesūtens, loģiska piecīja, ļaba meistaru pazišana, dod ievērojamu priekšrocību, samērā ar citiem jaunajiem pianistiem. Šūra istā mūzikas sfaira ir — modernisti un tie arī tad vislabāki raksturoja viņu kā mūziķi, kas meklē paliekošo vērtību, bet nedzenas pēc ārīšķībām vai manierēm. Tā vislabākā atmiņā palika Jarnacha un arī Busoni darbi. Šūrs spēlēja arī A. Kalniņa un Musorska darbus, piedevām parādot arī ļabu veco meistaru pazišanu. E. Grinvalds.

Universitātes ziņas.

Universitātes padomes lēmumi.

28. febr. rektors prof. J. Auškāps izteica pateicību ilggadējam padomes loceklim un bij. universitātes rektoram prof. M. Zilem, kas ar 1. martu, sasniedzis maksimālo vecumu, pāriet ārsta profesoru skaitā un līdz ar to aiziet arī no universitātes padomes.

Arzemju komandējumu padome piešķir prof. Fr. Balodim no 25. marta līdz 18. aprīlim uz Helsīngforsu, kur universitātē viņš nolasis vairākas lekcijas. Lauksaimniecības fakultātes vec. doc. P. Delli komandēja no 26. līdz 31. martam uz Lauksaimniecības un rūpniecības kongresu Parīzē. Par mūsu universitātes pārstāvi uz Bernes universitātes 100 gadu jubileju no 1. līdz 3. jūnijam sūtīs prof. Kirhensteini. Mēchanikas fakultātes docentam R. Rūtmanim piešķir komandējumu zinātniskos nolūkos uz Vāciju — no 10. līdz 18. martam. Medicīnas fakultātes priv. doc. A. Skujam piešķir komandējumu no 19. marta līdz 29. septembrim; šim laikā viņš zinātniskos nolūkos apceļos Itāliju, Grieķiju, Eģipti un Palestīnu.

Matemātikas un dabas zinātņu fakultātes prof. Lejnīckam slimības dēļ piešķir vienu mēnesi ilgu atvaļinājumu.

Par vecākiem asistentiem uz turpmākiem diviem gadiem apstiprināja mēchanikas fakultātē V. Doniņu un N. Vāveri. Medicīnas fakultātē atzinusi, ka priekšmeti ausu, deguna un kakla slimības padarāmi par obligatoriskiem 5. kursa studentiem, un par šīs katedras vadītāju apstiprināja priv. doc. R. Sņikeri. Inženierzinātņu fakultātē bija nākusl ar ierosinājumu pagarināt studiju laiku fakultātē no 5 uz 6 gadiem, jo 5 gados kursu grūti izņemt. Padome šim ierosinājumam piekrita. Rob. Rozi atstāja uz vienu gadu sagatavoties zin. darbībai pie tautsaim. un tiesību zinātņu fakult. banku politikas katedra.

Padome apstiprināja aprīņu ārstu pārbaudes programmu, kas bija nosūtīta atsauksmei vairākām fakultātem.

Angļu parlamenta loceklis Bossoms ar mūsu ārlietu ministrijas starpniecību bija ierosinājis organizēt šovasar kopīgas studentu un angļu institūta audzēkņu ekskursijas uz Angliju. Padome to atzina par vēlamu.

Apstiprināja tautsaim. un tiesību zinātņu un filol. un filoz. fakultāti beigušiem kandidāta grādu.

Kr. Barona nāves dienas atceres sākums 8. martā, plkst. 20. L. univers. aulā. Izglītības ministra ziņojums par Kr. Barona prēmijām 1933. g., Cand. phil. J. A. Jansona priekšlasījums «Latviešu dailuma izpratnes pamatlietas tautsdziesmās».

Papildinājumi noteikumos par studentu organizācijām.

Univers. padome 16. febr. sēdē apstiprinājusi šādus papildinājumus noteikumos par studentu organizācijām pie Latvijas universitātes:

1) Par Latvijas universitātes studentu organizāciju biedriem var būt Latvijas universitātes studenti, un šo organizāciju vecbiedru, resp. filistru sarakstos var skaitīties personas, kas studējušas Latvijas universitātē vai viņai tiesībās līdzīgās augstskolās un uzņemtas par vecbiedriem, resp. filistriem līdz 1932. gadam, to ieskaitot; turpmāk par filistriem, resp. vecbiedriem var uzņemt tikai tādas personas, kas studējušas Latvijas universitātē.

Piezīme: Par goda vecbiedriem vai goda filistriem var uzņemt personas, kas beigušas Latvijas universitāti vai viņai tiesībās līdzīgu augstskolu un kam nopelni organizācijas dzīvē, bet ar Latvijas universitātes padomes ziņu un piekrišanu arī personas, kas nav studējušas augstskolās, bet kam izcilus nopelni Latvijas valsts un latviešu tautas dzīvē.

2) Par studentu organizācijas biedriem vai vecbiedriem nevar būt personas, kas ar spēkā stājušos tiesas spriedumu sodītas ar cietumu vai smagāku sodu, izņemot gadījumus, kad sods nosacīti atlaists, kā arī personas, kas noziedzīgi pret Latvijas valsti.

Piezīme: Organizāciju biedri, kas atrodas zem tiesas vai izmeklēšanas, kā arī apvainoti noziedzīgos nodarījumos, par ko draud cietuma vai bargāks sods, — skaitās pagaidām izslēgti no organizācijas līdz tiesas spriedumam.

Nansi.

Liels augstskolu centrs.

Tiesību zinātņu, medicīnas, dabas zinātņu, literatūras, farmakoloģijas fakultātes, Tehniski institūti, kas dod tiesības uz Nansi augstskolas inženiera diplomu, Chemijas, praktiskās elektrotēchnikas un mēchanikas, lauksaimniecības, seroterāpijas institūti.

Metalurģijas un kalnrūpniecības inženieru augstskola. Aldaņu skola. Nacionālā mežkopības un ūdeņu saimniecības skola. Mākslas akadēmija, konservatorija.

Studentiem ārzemniekiem speciāli franču valodas kursi: Skolas gada — kurss no 5. novembra līdz 1. jūlijam. Brīvdienu kurss — no 9. jūlija līdz 1. oktobrim.

Šie kursi ieteicami kandidātiem, kas gatavojas uz «Alliance française» eksāmeņiem.

Rūpniecības centrs.

Metalurģiskā rūpniecība (dzelzraktuves, dzelzcepi, tērauda un skārda fabrikas). Sālsraktuves. Zoda fabrikas. Vērtuves un austuves. Mēchaniskās un elektriskās konstrukcijas iestādes. Alus daritavas.

Studentu labierības un dažādas citas iestādes.

Vispārējās studentu apvienības klubs (universitātes ēdienu nams). Studentu sporta sekcija (Lotringas augstskolu stadions). Studentu nams.

Pilsētas teātris — Konservatorijas koncerti. Nansi kā atpūtas vieta vasarā (Sporta parks, vasaras teātris).

Sīkākas ziņas pieprasāmas: Office de Renseignements de l'Université, 13 place Carnot, NANCY.

Š. g. 27. februārī šķirās no mums, aiziedams mūžībā, architektūras fakultātes centīgais stud.

Kārlis Dambergs

L. Un. Arhitektūras fak.

Prorektors atkal atgādina, ka visās universitātes telpās aizliegts uzturēties ar tādā studentu organizāciju ārējām nozīmēm (galvas segām, krāšu lentām un citāda veida emblemām), kas nav pie universitātes reģistrētas.

9. martā, plkst. 13-os, universitātes aulā, inženierzinātņu fakultātes vec. doc. A. Tramdachs aizstāvēs savu doktora disertāciju par tematu: «Ar elastīgu koka pāļu ledgriežu izveidošanu saistīti pamatliekoši jautājumi.»

Studentu atturības biedrība š. g. 3. martā atskatījās uz 8 nobeigtiem darba gadiem, jo 1926. gadā sāka darboties mūsu universitātē pirmā studentu — atturību biedrība (saisināti LŪSTAB).

Brīvvalsts studēsīm Francijā.

Nansijsa — liels augstskolu centrs. Ši pilsēta, kas ir viena no visskaistākām Francijā, ir liels garīgas dzīves centrs ar daudz mācības iestādēm, bibliotekām, mūzejiem, kolekcijām. Nansijsas universitāte sastāv no piecām fakultātem: tieslietu, medicīnas, filozofijas, literatūras un farmācijas. Dažām fakultātem pievienoti tehniski institūti, kas izsniedz izglītības ministrijā reģistrētu inženieru diplomu: chemijas institūts, elektrotēchnikas un lietojamās mēchanikas institūts, augstākā metalurģijas un kalnrūpniecības skola, lietojamās geoloģijas institūts, lauksaimniecības un koloniju institūts, aldaņu skola, tirdzniecības institūts, zobārstniecības institūts, seroterāpijas institūts. Farmācijas fakultātes laboratorija iepazīstina ar visiem ražošanas paņēmieniem, kurus lieto farmācijas rūpniecība.

Bez tam Nansijsā atrodas vēl nacionālā ūdeņu un mežu skola, mākslas skola, augstākā tirdzniecības skola, arodu skola, praktiskās lauksaimniecības skola.

Nansijsa sniedz studentiem sevišķas ērtības ar savu studentu viesnīcu, kam pievienoti universitātes ēdamā zāle un nams jaunavām. Sevišķa komiteja gādā par sarakarjiem ar ģimenēm, sarīko viesības un ekskursijas. Tādā kārtā ārzemniekiem dota sevišķi laba izdevība tuvāki iepazīties ar franču dzīvi un kultūru.

Beidzot, studentu sporta sekcija, pilsētas teātris, ievērojami nacionālās konservatorijas koncerti, Sv. Marijas parka peldu iestāde (sporta laukums ar tenisu, slidotavu, vasaras teātri), sagādā studējošiem veselīgu laiku kavēkli.

Universitātes ziņu birojs, 13 place Carnot, sniedz visus norādījumus attiecībā uz universitātes mācībām un saimniecisko dzīvi Nansijsā.

Kas mēs esam no 15. sept. līdz 1. oktobrim un no 15. janvāra līdz 1. februārim? Studentu matrikulas der tik līdz 15. sept. un 15. janv. Pagarinājumu dabūt var tik pēc lekciju naudas nomaksas. Bet lekciju naudu var maksāt līdz 1. okt. un 1. febr. (apm.). Tā tad apm. 2 nedēļas mūsu matrikulas ir nederīgas, resp. mums nav dokumenta, kas apliecinātu mūsu studentību. Vai pa šo laiku mēs arī studentu neesam? Juridiskais stāvoklis grūti izprotams. Varbūt, tomēr būtu labāk no universitātes sekretariāta puses neskaidriību novērst, izdot matrikulas, piem., līdz 1. oktobrim un 1. februārim. Arī no audzināšanas viedokļa priekšlaicīga rūpēšanās par matrikulas pagarināšanu vairāk ieteicama nekā pašreizējais stāvoklis, nemaz nerunājot par sarežģījumiem, kādi rodas, notecējuso dokumentu lietājot derīgā vietā, uz ko vismaz morāliiski šķiet pilnas tiesības.

Svešvārdu vārdnīca. Sakārtojās Ed. Ozoliņš. Rediģējis J. Endzelīns. Pārlabots un papildināts otrā izdevums. Rīgā, 1934. A. Gulbis, XII+351. l. p.

Ši grāmata iz uzņemusies grūto uzdevumu nokārtot patstāvīgai kultūras valodai cienīgā garā sajkumu, kas saistās ar internacionālo svešvārdu izlietāšanu latviešu rakstos un runā. Kā tāda tā jau visiem pazīstama. Ar ko nu ievērojams jaunākais izdevums? Ar ko tas atšķiras no pirmā 1926. gada izlaiduma?

Grāmata ir jūtami paplašināta: formāts ir par kādu trešo daļu lielāks, un tomēr arī lapas pušu skaits pieaudzis. Uzņemts labs skaits vārdu no jauna, īpaši arī atvasinājumi, kas pirmā izdevumā vietu taupot izlaisti. Ieteikto formu ziņā nav radikālu jauninājumu, kas padarītu pirmo izdevumu par nederīgu un spiestu visus atkal pārmācīties — jo tādi trakumi vispār nav mūsu meistara garā. Es būtu vēlējis tādā pārmaiņu vairāk. Galīgo formu iesakņošana stridīgākos gadījumos nav panākama ar pārsteidzīgu pavēli — ar šo izdevumu arī vēl nav pabeigts viss, kas šai ziņā darāms, kaut gan dažos gadījumos ieteikums jau ir drošāks vecajā izdevumā. Daudz vārdiem vēl tiek dotas blakus divas formas. Nebūtu tomēr grūti vispār turēties pie pirmās formas, jo parasti tā jau ir vairāk pierastā; komisija (ne komisija, kas arī nav aizliegta), gramatika (ne gramatika, kas dota kā līdztiesīga otra forma), balāde, balets («ballada, ballets»), formas ar li vārdnīca nemaz nemin... Saprotams, ir tur arī tēlegramma (telegramma), kolonna u. c., un citā vietā, kur būtu vairāk telpas, varētu runāt par daudz ko. Vai nu

sekojam šiem priekšrakstiem autoritātes vai pārliecības dēļ, jāsarģās no tā, kas dažkārt notiek — ka grib rīkoties Endzelīna garā (un pat viņa vārdā), nezinot un nepasakoties, ko tad isti viņš nosaka. No tam nāk sūdzības, ka valodnieki mainot savus priekšrakstus, tā kā neviens nevarot izsekot. Quod bene notandum.

Varam droši ietiekt šo grāmatu kommlitotēm, kas to vēl nepazītu.

Cand. phil. Alv. Augstkalns.

Pjetro Maskanji.

Nesen atpakaļ komponists, kas dzīvo lielā vientulībā Livornas jūrmalā, atzīmēja 70. dzimšanas dienu. Laikmetīgo mūziku tas necieš, pašlaik Maskanji strādā pie lielās operas «Nerons», ko šopavas ar izrādīs Romā. Bet autors necer uz tās panākumiem; cilvēku mūzikālā gaume esot galīgi samaitāta no riebīgā dzēsa...

Pjetro Maskanji karjērai nav otras līdzīgas operas mākslā. 1890. gadā kāds Milānas izdevniecības īpašnieks izsludinājis konkursu viencēliena operām ar nelielu naudas prēmiju. Konkursa žūrijas atzinību bija izpelnījies līdz tam laikam nepazīstamais komponists Maskanji, ar savu darbu «Cavalleria rusticana». Bez tā levēribu izpelnījās kāda cita jauna komponista — Leonkvallo darbs, «Pajaci». Par nozēlošanu Leonkvallo darbs nedabūja prēmijas, jo viņa divi akti neatbilda konkursa noteikumiem.

No tā laika «Zemnieku goda» un «Pajacu» turpmākie likteņi ir cieši saistīti viens ar otru. Visā pasaulē, neizprotami kāpēc, abus gabalus izrāda vienā izrādē. Maskanji un Leonkvallo ar šim divām operām kļuva slavēni un bagāti, jo «Cavalleria rusticana» un «Pajacus» izrādīja vairāk kā 40.000 reizes dažādās zemēs.

Bet kopš tā laika Pjetro Maskanji tālāk netika par šo vienu operu, tāpat kā kāds rakstnieks piedzimst un arī nomirst ar savu grāmatu, kas uz rāvienu paliek populāra un slavēna. Maskanji ir gan sarakstījis pēc tam vienu otru operu, bet publika tās uzņēma ar pieklāņu vienaldzību. Pjetro Maskanji vārdu cilvēki pieminēs tikai minot viņa vienīgo darbu — «Cavalleria rusticana».

Redakcijas kolēģija.

Atbild. redaktors: Roberts Spodris. Kolēģijas priekšsēd.: Lenora Atrēna.

Izdevējs:

L. U. studentu vienotņu Vienkopa.

Tagad arī
NIVEA
zobu pasta

Lielā tūba NIVEA zobu pasta 75 sant. Tā tad mazs izdevums un par to tik liels labums. Kvalitāte Nivea; t. i. tikai vislab. jēlvielas un vislielāka iedarbība. Maigs, viegli putojošs, patīsam brīnišķīgs garšas ziņā un taupīgs lietošanā. Tā ir zobu pasta arī Jums.
Rūpa. A.-S. «Pilot-Riga», Rīgā, Kitezers ielā 3.

Holenders un Fridlenders

Kaļķu ielā Nr. 1. Tālr. 20318.
Dib. 1903. g.

Rasetnes, logaritmu līnijāli, zīmēšanas un pauspapīri, pausaudeklis, slīdes, mērogi

Visi zīmēšanas, gleznošanas piederumi un rakstāmlietas.

Augsta kvalitāte — zemas cenas.

Augstskolas audzēkņiem — rabats.

Pēter Minuth
Rīgas Union apdr. A./S. galv. agents dzīv. apdrošināšanā.
Ģertrūdes ielā 23 Tālr. 92228

Apbēdīšanas birojs un zārku veikals
P. Reinvalds
Skolas ielā 38, tālr. 91241
Bruņinieka ielas stūrī, pret. I. Pilsētas slimn.

G. TH. REINER
Konditoreja un kafējnīca
L. Grēcinieku ielā 4. Tālr. 33952
Nodaļa — Valņu ielā 11.
Kondit.-kafējnīca — 30643.

Pumpju būvētava
Jānis Salgals
Rīgā, Dzirnāvu ielā 66, tālr. 26797

Ogrē, Lietvārdes ielā 29, tālr. 66
Firma vairākkārt godalgotā augstākā godalgām.

Speciāli dārza sūkņi, sūcēji, spīdēji, virvas sūkņi, dzīlākas sūkņi un t. t. Sūkņu daļas. «Bodau» sistēmas sūkņi. Automātiskā dzirdīšana sekās kērtis — Urbj skas

Dod padomus aku ierīkošanai. Tā kā sūkņi tiek gatavoti ar speciālam mašīnām lielā raumā, tad cenās zem konkurences

